

Līdzfinansē
Eiropas Savienība

Bērnu aizsardzības
centrs

Bērna atbalsta speciālista pakalpojuma progressa ziņojums 01.10.2024.- 31.03.2025.

Eiropas Sociālā fonda Plus līdzfinansētā projekta Nr. 4.3.6.5/1/24/I/001 “Atbalsta pasākumi bērniem ar uzvedības un atkarību problēmām un to ģimenēm” ietvaros

Bērnu aizsardzības centrs

2025. gada ____ . aprīlis

Saturs

Ievads	2
Bērna atbalsta speciālista izmēģinājumsprojekts.....	4
BAS pakalpojuma reģionālais pārklājums	6
Bērna atbalsta speciālisti	7
BAS darba organizēšanas kārtība	8
BAS dokumenti un veidlapas	8
BAS pakalpojuma saņemšanas kārtība.....	10
Pārskata periodā sniegtie BAS pakalpojumi.....	11
BAS pakalpojuma saņēmēji	14
Bērnu uzvedības un atkarību problēmas.....	14
Bērnu administratīvie un kriminālpārkāpumi.....	16
Bērnu intereses un stiprās puses	17
Bērnu izglītība	18
Bērnu aprūpes formu maiņas pieredze	19
Sadarbība ar bērnu problēmu risināšanā iesaistītajiem speciālistiem un institūcijām.....	21
BAS tikšanās un saziņa ar bērniem un bērnu likumiskajiem pārstāvjiem	23
BAS pakalpojuma ieguvumi	24
Secinājumi.....	25

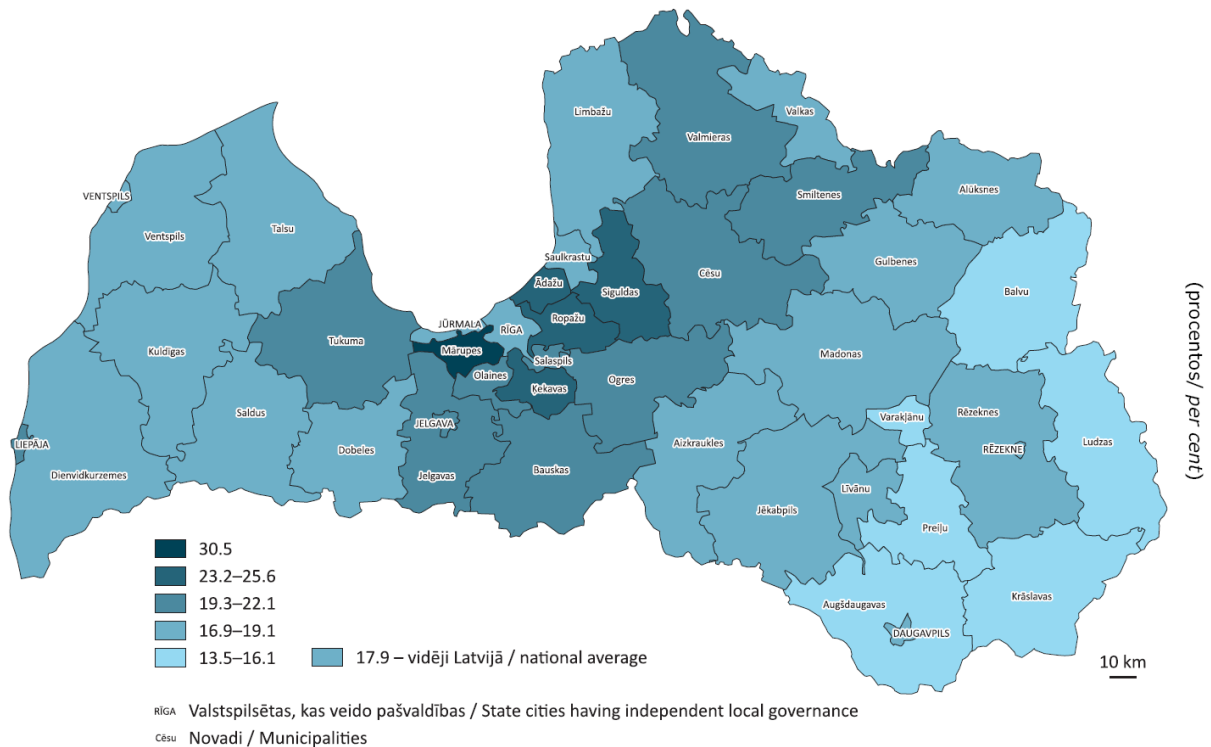
Ievads

Centrālās statistikas pārvaldes (CSP) apkopotie dati liecina, ka 2024. gada sākumā Latvijā dzīvoja 356 tūkstoši bērnu (skat. 1. tabulu, 1.att), kas veidoja gandrīz piektdaļu (19.0 %) valsts iedzīvotāju.

1.tabula

0–17 gadus vecu iedzīvotāju skaits un īpatsvars statistiskajos reģionos¹

Statistiskais reģions	Statistiskie rādītāji	
	Skaitis	Īpatsvars %
Rīgas statistiskais reģions	168 991	20
Vidzemes statistiskais reģions	51 936	19
Kurzemes statistiskais reģions	52 384	19
Zemgales statistiskais reģions	43 391	20
Latgales statistiskais reģions	39 579	16
Latvijā kopā	356 281	19

1.att. Bērnu (0–17 gadi) īpatsvars iedzīvotāju kopskaitā valstspilsētās un novados 2024. gada sākumā²

¹ Iedzīvotāji pēc dzimuma un vecuma grupām reģionos, novados, pilsētās, pagastos, ciemos (atbilstoši robežām 2024. gada sākumā), apkaimēs un blīvi apdzīvotās teritorijās (eksperimentālā statistika) 2000 - 2024. (2024). Pieejams: https://data.stat.gov.lv/pxweb/lv/OSP_PUB/START_POP_IR_IRD/RIG010/

² Bērni Latvijā. (2024). Statistisko datu krājums (10.lpp). Pieejams: https://admin.stat.gov.lv/system/files/publication/2024-08/Nr_05_Berni_Latvija_2024_%2824_00%29_LV_EN.pdf

Visvairāk bērnu bija Mārupes, vismazāk – Krāslavas novadā. 2024. gada sākumā vislielākais bērnu īpatsvars bija Rīgas reģionā (19,6 %), bet vismazākais – Latgalē (16,5 %). Novados bērnu īpatsvars svārstījās no 13.5 % Krāslavas novadā līdz 30.5 % Mārupes novadā³.

Izmantojot valsts un pašvaldību informācijas sistēmās uzkrāto informāciju par bērniem, Valsts kontroles revidenti konstatējuši, ka 2020.gadā Latvijā bija vismaz 10 360 bērni ar uzvedības problēmām un vismaz 36 545 bērni ar uzvedības problēmu iestāšanās risku (skat. 2.tabulu)⁴.

2.tabula

**Bērni ar uzvedības problēmām un uzvedības problēmu iestāšanās risku Latvijā
2020.gadā**

Uzvedības problēma vai uzvedības problēmu iestāšanās riska faktors	Bērnu skaits
Bērni ar uzvedības problēmām, t.i., bērni, kuriem atkarībā no vecumposma ir pierādāma konkrētajai videi neatbilstoša uzvedība	
Bērns ilgstoši bez attaisnojoša iemesla nav apmeklējis izglītības iestādi	4084
Bērns klaiņo, ubago vai veic citas darbības, kas varētu izraisīt prettiesisku rīcību vai patvaļīgi aizgājis no ģimenes, aizbildņa, audžuģimenes, viesģimenes, bērnu aprūpes iestādes, sociālās korekcijas izglītības iestādes	838
Bērns ir izdarījis administratīvo pārkāpumu	5445
Bērni ir izdarījis noziedzīgu nodarījumu	1719
Bērnam ir izveidojusies atkarība no apreibinošām vielām vai atkarību izraisošiem procesiem	287
Bērni, kuriem konstatēti uzvedības problēmu iestāšanās riska faktori	
Bērns ir cietis no prettiesiskām darbībām	5202
Bērna ģimene atrodas sociālā dienesta redzeslokā, jo ģimenē ir konstatēti riski nepietiekamai bērnu aprūpei	3024
Bērna vecākiem ir pārtrauktas vai atņemtas aizgādības tiesības, un bērns ir nodots ārpusģimenes aprūpē	7849
Bērns dzīvo ģimenē, kurā ģimenes locekļi ir izdarījuši bērnu tiesību pārkāpumu	8647
Bērns ir cietis noziedzīgajā nodarījumā	2981
Bērns ir iesaistīts Eiropas Sociālā fonda projektā “Atbalsts priekšlaicīgas mācību pārtraukšanas samazināšanai” (PuMPuRS)	16539

Labklājības ministrijas informatīvajā ziņojumā “Par bērnu tiesību aizsardzības sistēmas pilnveidi” (2021)⁵ (turpmāk – informatīvais ziņojums) un Valsts kontroles (turpmāk - VK) revīzijas ziņojumā “Atņemtā bērība. Ikvienam bērnam ir tiesības uzaugt ģimenē” (2020)⁶ norādīts, ka bērnu tiesību aizsardzības sistēmā konstatēti vairāki trūkumi, piemēram, vienotas izpratnes trūkums bērnu tiesību aizsardzības jautājumos starp sociālo dienestu, izglītības iestādēm, policiju, bāriņtiesu u.c. institūcijām; nepietiekama resursu piesaiste ģimenes situācijas uzlabošanai un vāja vecāku līdzdalības veicināšana; nepietiekama reaģēšana uz

³ Bērnu skaits Latvijā sarucis līdz 356 tūkstošiem. (2024). Pieejams: <https://lvportals.lv/dienaskartiba/366270-bernu-skaitis-latvija-sarucis-lidz-356tukstosiem-2024>

⁴ “Problēmbērni” – pieaugušo neizdarību spogulis. (2022). Revīzijas ziņojums (20.-21.lpp). Pieejams: <https://www.tm.gov.lv/lv/media/12356/download?attachment>

⁵ Informatīvais ziņojums "Par bērnu tiesību aizsardzības sistēmas pilnveidi" (2021). Pieejams: <http://tap.mk.gov.lv/lv/mk/tap/?pid=40488798>

⁶ Atņemtā bērība: Ikvienam bērnam ir tiesības uzaugt ģimenē. (2018). Revīzijas ziņojums. Pieejams: <https://www.lrvk.gov.lv/lv/revizijas/revizijas/noslegtas-revizijas/arpusgimenes-aprupes-sistemas-efektivitate>

iespējamiem bērnu tiesību un interešu pārkāpumiem; nepietiekama savstarpēja sadarbība u.c. Papildus jāmin, ka Valsts kontroles revīzijas ziņojumā ““Problēmbērni” – pieaugušo neizdarību spogulis” (2022)⁷ minēts, ka pašvaldību rīcībā ne vienmēr ir visa informācija par savas pašvaldības administratīvajā teritorijā esošajiem bērniem ar atkarību vai uzvedības problēmām, tāpat arī minēts, ka institūcijas nepietiekami un novēloti apmainās ar viņu rīcībā esošo informāciju par bērniem ar atkarību vai uzvedības problēmām, tādējādi netiek savlaicīgi identificēti riski, nepietiekami tiek reaģēts uz iespējamajiem bērnu tiesību un interešu pārkāpumiem, un problēmu risināšanā kompetento institūciju iesaiste ir novēlota u.c.

Nozīmīga loma katra bērna individuālo vajadzību izvērtēšanā un interešu aizstāvībā ir institūciju sadarbības pilnveidošanai, padziļinātas informācijas par konkrētā bērna situāciju iegūšanai un apmaiņai, vēl pirms pakalpojumu un atbalsta nodrošināšanas.

Atbilstoši informatīvajā ziņojumā minētajam starpinstitūciju sadarbība nav efektīva, kā rezultātā bērnu tiesību aizsardzības sistēmas centrā nav bērna un viņa ģimenes vajadzības, bet gan institūciju savstarpējā sadarbība, kas ne vienmēr spēj mērķtiecīgi darboties bērna labākajās interesēs, jo institūcijām mēdz būt dažāda izpratne par bērna un ģimenes vajadzībām, ir grūtības vienoties par konkrētu gadījuma vadītāju u.c.

Lai bērnu tiesību aizsardzības sistēmā attīstītu koordinētu un savstarpēji saskaņotu starpinstitūciju sadarbību, skaidri iezīmētu gadījuma risināšanā iesaistīto iestāžu atbildības sadalījumu un nodrošinātu individuālu bērna gadījuma vadību, informatīvajā ziņojumā minēts ierosinājums bērnu tiesību aizsardzības sistēmas pilnveides procesā izveidot bērna atbalsta speciālista amata vietas, kuras būs kā resurss pašvaldībām neatkarīgi no to mēroga un bērnu skaita.

Lai izpildītu informatīvajā ziņojumā norādīto, Bērnu aizsardzības centra (turpmāk - centrs) Atbalsta pakalpojuma departaments (turpmāk - APD) 2023.gada 1.decembrī ir uzsācis darbu, sākot īstenot Eiropas Savienības Kohēzijas politikas programmas 2021. – 2027. gadam 4.3.6.specifiskā atbalsta mērķa “Veicināt nabadzības vai sociālās atstumtības riskam pakļauto cilvēku, tostarp vistrūcīgāko un bērnu, sociālo integrāciju” 4.3.6.5.pasākumu “Atbalsta pasākumi bērniem ar uzvedības un atkarību problēmām un to ģimenēm” (turpmāk - projekts), kura mērķis ir savlaicīgi identificēt bērnu un jauniešu uzvedības un atkarību problēmu veidošanās risku un nodrošināt savlaicīgu un vajadzībām atbilstošu pakalpojumu un atbalsta sniegšanu uzvedības traucējumu un atkarību problēmu risināšanai. Projekta ietvaros centrs īsteno *izmēģinājumu projektu bērna atbalsta speciālistu* (turpmāk – BAS) *funkcijas aprobācijai*⁸.

Bērna atbalsta speciālista izmēģinājumu projekts

Izmēģinājumu projekta ietvarā tiek sniegts BAS pakalpojums, kura **mērķis** ir nodrošināt bērniem ar uzvedības vai atkarību problēmas vai to attīstības risku, t.sk. ārpusģimenes aprūpē esošiem bērniem, atbalstu, kā arī veicināt sadarbību starp institūcijām un speciālistiem mērķtiecīga atbalsta sniegšanai un bērnu vajadzībām atbilstošu resursu piesaistes nodrošināšanai.

BAS pakalpojuma **mērķgrupa** ir:

---

⁷ “Problēmbērni” – pieaugušo neizdarību spogulis. (2022). Revīzijas ziņojums. Pieejams:<https://www.tm.gov.lv/lv/media/12356/download?attachmen>

⁸ Eiropas Savienības kohēzijas politikas programmas 2021.–2027. gadam 4.3.6. specifiskā atbalsta mērķa "Veicināt nabadzības vai sociālās atstumtības riskam pakļauto cilvēku, tostarp vistrūcīgāko un bērnu, sociālo integrāciju" 4.3.6.5. pasākuma "Atbalsta pasākumi bērniem ar uzvedības vai atkarību problēmām un to ģimenēm" īstenošanas noteikumi (2023). *Ministru kabineta noteikumi Nr. 676*. Pieejams: <https://www.vestnesis.lv/op/2023/230.2>

- bērni vecumā no 7 (5) gadiem līdz 18 gadiem ar uzvedības vai atkarību problēmām, vai to attīstības risku;
- pilngadīgas personas, kuras uzsākušas saņemt BAS pakalpojumu līdz 18 gadu vecuma sasniegšanai.

Izmēģinājumu projekta pirmajā gadā BAS pakalpojums tiek nodrošināts tikai ārpusģimenes aprūpē esošajiem bērniem, sākot ar otro izmēģinājumu projekta gadu plānots uzsākt sniegt pakalpojumu bērniem no bioloģiskajām ģimenēm.

BAS ir:

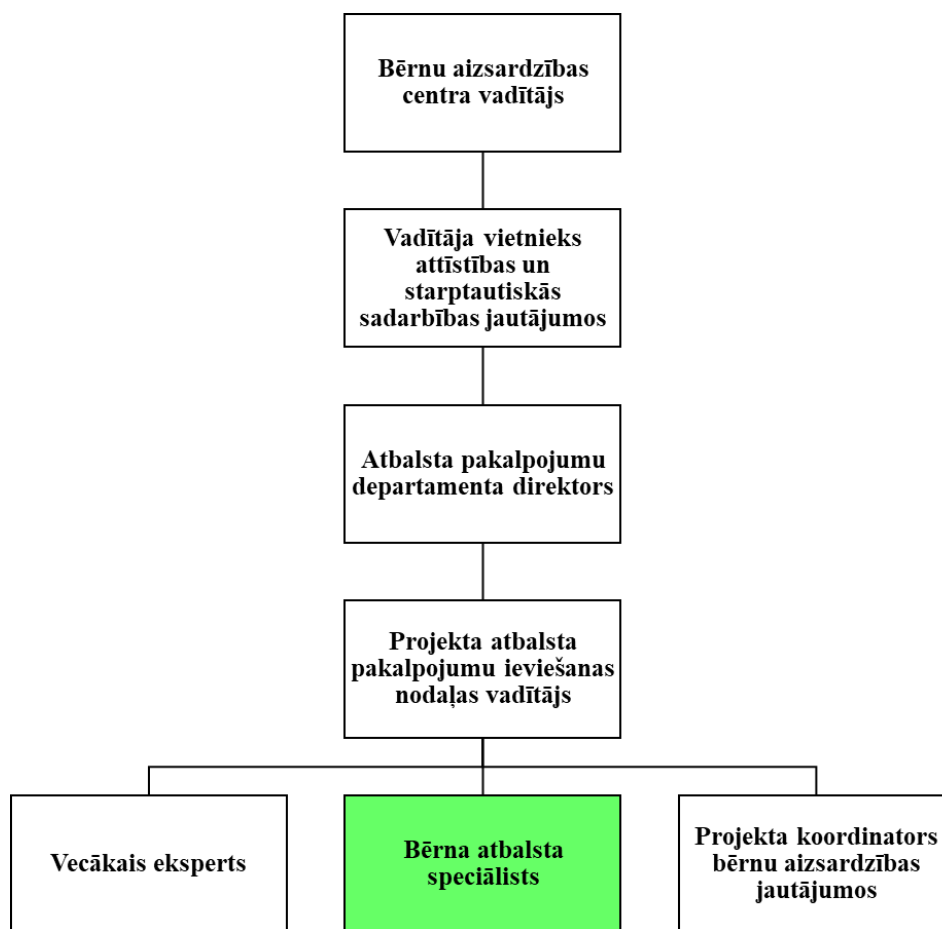
- atbalsta sniedzējs bērnam;
- “bērna balss” (uzticības persona);
- bērna “dzīves stāsta” veidošanas līdzautors;
- bērna situācijas un vajadzību izzinātājs;
- bērna dzīves ceļa pārmaiņu vadītājs;
- bērna interešu paudējs;
- bērna tiesību aizstāvis;
- sadarbības partneris (institūcijām, speciālistiem, bērna likumiskajam pārstāvim (aprūpētājam)), ievērojot kompetenču robežas;
- speciālistu savstarpējās sadarbības veicinātājs un pilnveidotājs.

BAS amata vietas

Pārskata periodā BAS pakalpojumu nodrošina divpadsmit BAS. Trīs BAS darbība tiek finansēta no projekta finanšu līdzekļiem un deviņu BAS – no pamatdarbības budžeta līdzekļiem, tādēļ ir pamats uzskatīt, ka vismaz 9 BAS darbība būs ilgtermiņā, neatkarīgi no projekta īstenošanas perioda.

Pirmie trīs BAS uzsāka darbu 2024.gada janvārī. Viņu sākotnējais darba mērķis bija pirms izmēģinājumu projekta strādāt pie BAS tīkla attīstības izveides, tomēr, reaģējot uz krīzes situāciju bērnu aprūpes iestādē, minētie BAS jau 2024.gada martā sāka sniegt BAS pakalpojumu bērniem. 2024.gadā augusta un septembra mēnesī APD organizēja amata konkursu uz 9 BAS amata vietām, uz kurām kopumā pieteicās 103 pretendenti no visas Latvijas. Pēc atlases procesa, 2024.gada oktobrī darbu uzsāka vēl 8 BAS, viens BAS tika pieņemts darbā 2024.gada novembrī.

BAS vieta centra struktūrā atspoguļota 2.attēlā.

2.att.Bērna atbalsta speciālista vieta centra struktūrā

BAS galvenie **darba uzdevumi**:

- kopā ar bērnu veikt bērna dzīves gaitas, pieredzes, fiziskās vides, vajadzību, sociālās funkcionēšanas spēju, riska faktoru un resursu novērtējumu, nodrošinot bērna viedokļa uzklaušīšanu;
- veidot sadarbību ar valsts, pašvaldības iestādēm un nevalstiskajām organizācijām, īpaši – ar bērna dzīvesvietas izglītības iestādi, sociālo dienestu, bāriņtiesu u.c.;
- paust viedokli par bērna grūtībām un vajadzībām valsts un pašvaldību iestādēs, t.sk. iesaistīties bērna ārpusģimenes aprūpes formu maiņas gadījumos un ziņot atbildīgajām iestādēm par bērnu tiesību pārkāpumiem;
- sadarbībā ar bērnu un bērna likumisko pārstāvi vai audžuģimēni izstrādāt atbalsta plānu, kas ietver bērna izvirzītos mērķus, atbalsta pasākumus bērna vajadzību nodrošināšanai un situācijas uzlabošanai, t.sk. bērna brīvā laika aktivitāšu plānu, un vienoties ar bērnu par turpmāko sadarbību;
- sniegt atbalstu bērnam un viņa likumiskajam pārstāvim vai audžuģimēnei izstrādātā atbalsta plāna īstenošanas procesā u.c.

BAS pakalpojuma reģionālais pārklājums

Vērtējot BAS pakalpojuma reģionālo pārklājumu, tika ņemts vērā gan iedzīvotāju skaits valstī, gan arī Ievadā raksturotā VK ziņojumā norādītā problemātika. Lai nodrošinātu BAS pakalpojuma pieejamību visā valstī, BAS darba vietas izvietotas visos plānošanas reģionos (skat 3. attēlu).

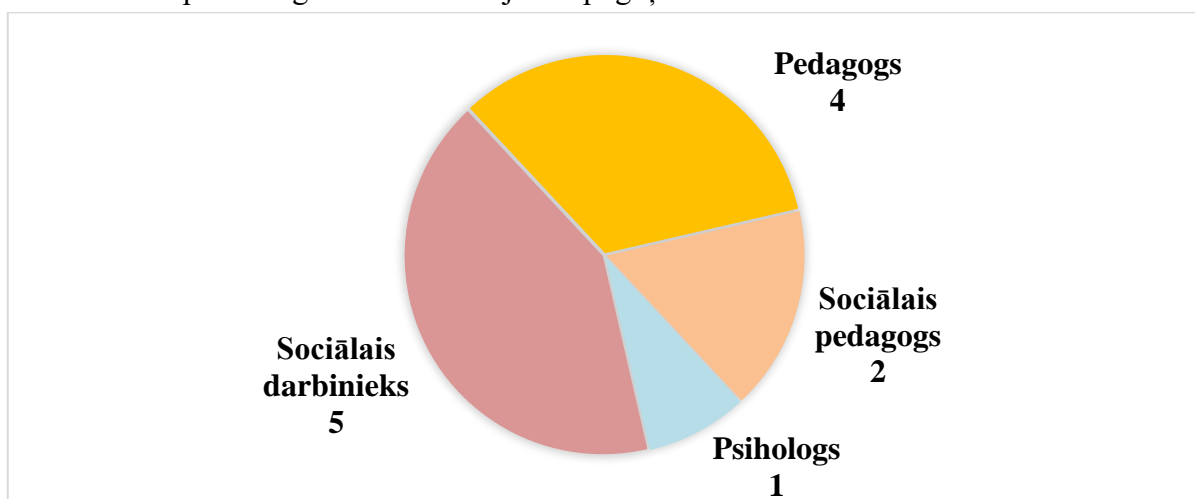

3.att. BAS darba vietas plānošanas reģionos

Pārskata periodā BAS pakalpojums tiek sniegts bērniem visos plānošanas reģionos. BAS pakalpojumam pieteikto bērnu dzīvesvietas ir Rīga, Jūrmala, Sigulda, Cēsu novads (Ieriķi), Gulbene, Gulbenes novads, Balvi, Balvu novads, Preiļi, Preiļu novads, Augšdaugavas novads, Jelgava, Jelgavas novads (Eleja), Dobeles novads un Liepāja.

Bērna atbalsta speciālisti

Visi BAS, kas pārskata periodā sniedz pakalpojumu, ir sievietes vecumā no 23 līdz 48 gadiem (vidējais vecums 34.4 gadi, *standartnovirze* 7.3 gadi). Astoņām speciālistēm ir bakalaura un četrām - maģistra grādi. Lielākajai daļā BAS ir iepriekšējā pieredze sociālajā darbā. BAS iepriekš iegūtās kvalifikācijas atspoguļotas 4. attēlā.

4.att. Bērna atbalsta speciālistu (n = 12) kvalifikācijas, skaits

BAS ieguvuši izglītību un papildinājuši zināšanas vairākās Latvijas un Lietuvas augstākās izglītības iestādēs, kuru vidū dominē Rēzeknes Tehnoloģiju akadēmija, Rīgas Stradiņa universitāte un Liepājas universitāte (skat. 5.att.).

5.att. Augstākās izglītības iestādes, kurās BAS ieguvušas un papildinājušas zināšanas

Bērnu atbalsta speciālista darba organizēšanas kārtība

Lai sasniegtu izvirzīto BAS pakalpojuma mērķi – nodrošināt bērniem ar uzvedības vai atkarību problēmas vai to attīstības risku, t.sk. ārpusģimenes aprūpē esošiem bērniem, atbalstu, kā arī veicināt sadarbību starp institūcijām un speciālistiem mērķtiecīga atbalsta sniegšanai un bērnu vajadzībām atbilstošu resursu piesaistes nodrošināšanai – laikā no 2024. gada janvāra līdz 2024. gada 1.oktobrim APD veica sagatavošanās darbus (priekšdarbus). Tika izstrādāta *Bērnu aizsardzības centra bērna atbalsta speciālistu darba organizēšanas kārtība*, kurā tika iekļauti *vispārīgie jautājumi, BAS pakalpojuma piešķiršanas, atteikšanas, turpināšanas vai izbeigšanas kārtība*. Darba organizēšanas kārtībā noteikts arī *BAS darba laiks*, kas ir normālais darba laiks ar summētā darba laika uzskaiti – 40 stundas nedēļā *un atpūtas laiks*, lai BAS varētu veikt darba pienākumus arī vakara stundās un brīvdienās.

Lai sekmīgi organizētu BAS darba braucienus, kuri saistīti ar regulāru un sistemātisku pārvietošanos darba pienākumu izpildei Latvijas Republikā, un kuru laikā, atbilstoši BAS amata aprakstā noteiktajam, BAS izmanto sabiedrisko transportu vai pārvietojas ar centra lietošanā esošo automašīnu vai vada BAS īpašumā vai valdījumā esošo automašīnu un nepieciešamības gadījumā pārvadā bērnus.

Bērna atbalsta speciālista izmantotie dokumenti un veidlapas

Lai BAS varētu dokumentēt un pārraudzīt atbalsta sniegšanu bērnam, APD pirms izmēģinājumu projekta īstenošanas izveidoja iekšējo struktūrvienības darba grupu, lai izstrādātu veidlapas, kuras tika iekļautas BAS pakalpojuma sniegšanai nepieciešamo dokumentu kopumā. Darba grupas sastāvā tika iekļauta projekta pakalpojumu ieviešanas nodaļas vadītāja, projekta koordinators bērnu aizsardzības jautājumos, vecākais eksperts un divi bērnu atbalsta speciālisti.

Darba grupa izstrādāja sekojošu **dokumentu formas un veidlapas**.

- IESNIEGUMS (3 varianti - juridiskai personai, fiziskai personai vai pilngadību sasniegušam bērnam) BAS pakalpojuma piešķiršanai ar pielikumu “Informācija par bērnu”, kurā bērna likumiskais pārstāvis sniedz informāciju par bērna situāciju, lai APD varētu izvērtēt bērna atbilstību mērķgrupai - bērns ar uzvedības vai atkarību problēmām, vai to attīstības risku, un sniegt iesniedzējam atbildi par pakalpojuma uzsākšanu vai atteikšanu.

- VIENOŠANĀS par sadarbību ar Bērna atbalsta speciālistu (3 varianti - juridiskai personai, fiziskai personai vai pilngadību sasniegušam bērnam), kurā iekļauts vienošanās priekšmets, BAS pakalpojuma saņemšanas un īstenošanas kārtība, BAS tiesības un pienākumi, likumiskā pārstāvja vai pilngadību sasniegušā bērna tiesības un pienākumi, vienošanās spēkā stāšanās un izbeigšanas nosacījumi un citi noteikumi.
- BAS DIENASGRĀMATA, kurā BAS iekļauj informāciju, kas atspoguļo bērnam sniegtā atbalsta procesus, norādot īstenošanās aktivitātes veidu, datumu, laiku un vietu. Dienasgrāmatā iespējams atspoguļot sarunu aprakstus, situācijas izklāstu, darbību, notikumu atspoguļojumu, aprakstīt bērna novērojumus atbalsta sniegšanas laikā, iekļaut BAS refleksiju par aktuālo, neskaidro un plānoto, raksturot sadarbības nepieciešamību ar sadarbības partneriem un likumisko pārstāvi un citas aktivitātes atbalsta sniegšanai bērnam.
- SĀKOTNĒJĀS INFORMĀCIJAS PRECIZĒŠANAS ANKETA, ar kuras palīdzību BAS kopā ar likumisko pārstāvi (vai kopā ar likumiskā pārstāvja deleģēto personu vai aprūpētāju) precizē bērna uzvedības vai atkarību problēmas, vai to attīstības riskus, bērna stiprās puses (piemēram, intereses, hobijus, īpašības u.c.). Anketā iespējams novērtēt uzvedības un atkarību problēmu pazīmju izpausmes biežumu, izvēloties atbildi “jā”, “nē” vai “dažreiz” un papildināt atbildi ar precizējošu komentāru. Anketu aizpilda, uzsākot darbu ar bērnu.
- BĒRNA DZĪVES GAITAS APRAKSTS, kuru BAS sagatavo, iegūstot informāciju no dažādiem pieejamajiem avotiem pakalpojuma ietvaros, piemēram, no likumiskā pārstāvja, bērna, dokumentiem, sadarbības partneriem - bāriņtiesas, sociālā dienesta, bērnu aprūpes iestādes, ārpusģimenes aprūpes atbalsta centra, skolas, valsts un pašvaldības policijas, Valsts probācijas dienesta, Bērnu aizsardzības centra u.c. Ja nepieciešams pielikumā var pievienot dokumentus un lejupielādētu informāciju no medijiem. Dzīves gaitas aprakstu veido hronoloģiskā secībā norādot notikumus un būtiskāko informāciju par faktiem un notikumiem bērna dzīvē.
- BĒRNA SITUĀCIJAS IZVĒRTĒJUMS, kurā iekļauta informācija par bērna situāciju, sociālo funkcionēšanu, fizisko vidi, vajadzībām un grūtībām atbilstoši kritērijiem - veselība, izglītība, attiecības, pašaprūpe, uzvedība, atkarība, likumpārkāpumi, pamataprūpes nodrošināšana, emocionālā piesaiste/ aprūpētāju pieejamība, drošības nodrošinājums, noteikumu ievērošana, dzīves apstākļi, kopienas resursi, nodarbinātība, ienākumi, sadarbības partneru sniegtais atbalsts. Pie katra norādītā kritērija BAS veic situācijas izvērtējuma aprakstu, iekļaujot faktus, informāciju, novērojumus un veic atzīmi par BAS atbalsta nepieciešamību jeb risināmo problēmu. Bērna situācijas izvērtēšanas noslēgumā BAS veic kopsavilkumu. Veidlapu BAS aizpilda uzsākot darbu ar bērnu kā **sākotnējo izvērtējumu**, ja iespējams, pirmo 45 kalendāro dienu, kopš pakalpojuma uzsākšanas, laikā. Minētajā periodā tiek ievākta sākotnējā informācija par bērnu, lai sagatavotu BĒRNA ATBALSTA PLĀNU (skat zemāk), ja informācija par bērnu nav pietiekama, piemēram, bērns klaiņo, ievietots ārstniecības iestādē, neveido kontaktu u.c., BAS var veikt pakalpojuma lietderības izvērtējumu, lai lemtu par pakalpojuma turpināšanu vai izbeigšanu. Ik pēc 6 mēnešiem tiek veikts **starpizvērtējums** un pirms tiek izbeigts BAS pakalpojums – **noslēdzošais izvērtējums**.
- BĒRNA ATBALSTA PLĀNS, kurā tiek raksturota bērna uzvedības vai atkarību problēma, kā arī BAS mērķi un uzdevumi bērna atbalstam, tekstā izceļot sadarbības personas, speciālistus, institūcijas un norādot prognozējamo izpildes termiņu. Ik pēc 6 mēnešiem BAS sagatavo Bērna atbalsta plāna izpildes kopsavilkumu - īsi atspoguļojot paveikto, bērna uzvedības dinamiku, izmaiņas problemātikā un esošo situāciju, BAS iezīmē pastāvošo problēmu un norāda, kāds BAS atbalsts nepieciešams nākamajam laika periodam. Novērtējums veicams saskaņā ar BAS ierakstiem dienasgrāmatā. Pakalpojuma sniegšanas laikā plānu iespējams papildināt, pēc nepieciešamības norādot

jaunā ieraksta datumu. Viens no BAS uzdevumiem ir plāna saturu mutiski, brīva formā pārrunāt ar likumisko pārstāvi vai viņa deleģēto personu (aprūpētāju) un bērnu.

- **PROTOKOLS PAR BĒRNA ATBALSTA SPECIĀLISTA PAKALPOJUMA IZBEIGŠANU**, kurā tiek iekļauts bērns, likumiskā pārstāvja vai deleģētās personas (aprūpētāja) un BAS viedoklis par BAS pakalpojuma izbeigšanu.

Darba grupas izstrādātās veidlapas BAS izmanto kā darba instrumentus un sniedz atgriezenisko saiti darba grupai par veidlapu praktisko pielietojumu un nepieciešamajiem uzlabojumiem, lai tās būtu saturīgas un ērti lietojamas.

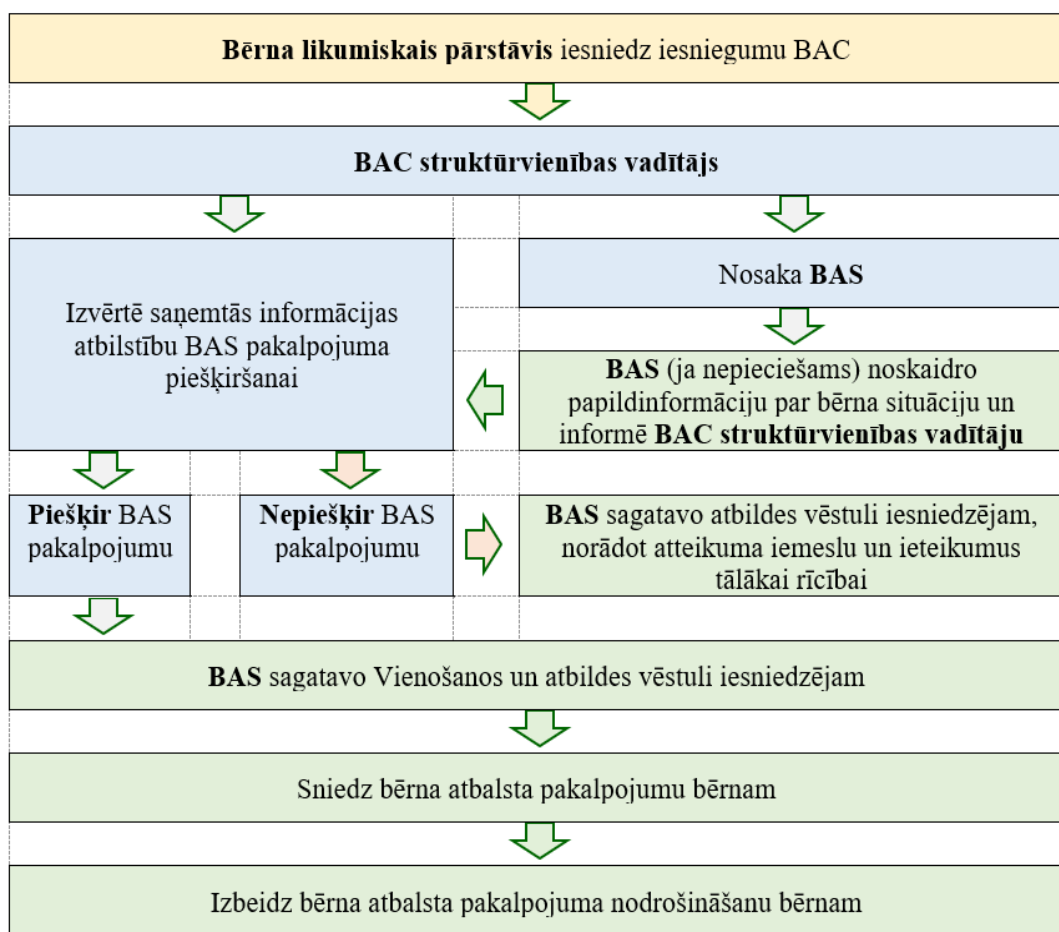
Bērna atbalsta speciālista pakalpojuma saņemšanas kārtība

BAS pakalpojuma piešķiršanas, atbalsta sniegšanas un noslēguma process apskatāms 6.attēlā.

Informāciju par BAS pakalpojuma saņemšanas kārtību var saņemt, sazinoties ar BAS vai APD Projekta atbalsta pakalpojumu ieviešanas nodaļas darbiniekiem.

Ņemot vērā, ka izmēģinājumuprojekta īstenošanas laikā BAS pakalpojumu visā valsts teritorijā nodrošina tikai 12 BAS, turklāt viens speciālists sniedz pakalpojumu ne vairāk kā 10 bērniem, maksimālais bērnu skaits kas valstī vienlaikus var saņemt BAS pakalpojumu, ir 120 bērni. Minētais bērnu skaits ir ievērojami mazāks nekā šī pārskata Ievadā minētais bērnu ar uzvedības vai atkarību problēmām vai to attīstības riskiem, skaits, tādēļ pirms pakalpojuma piešķiršanas sadarbībā ar bērna likumisko pārstāvi, vajadzības gadījumā arī ar iesaistītajām institūcijām, piem., sociālo dienestu un bāriņtiesu, tiek noskaidrota papildu informācija par bērnu problēmsituācijām. Minētā pieeja palīdz nodrošināt BAS pakalpojuma piešķiršanu tiem bērniem, kuriem tas visvairāk nepieciešams.

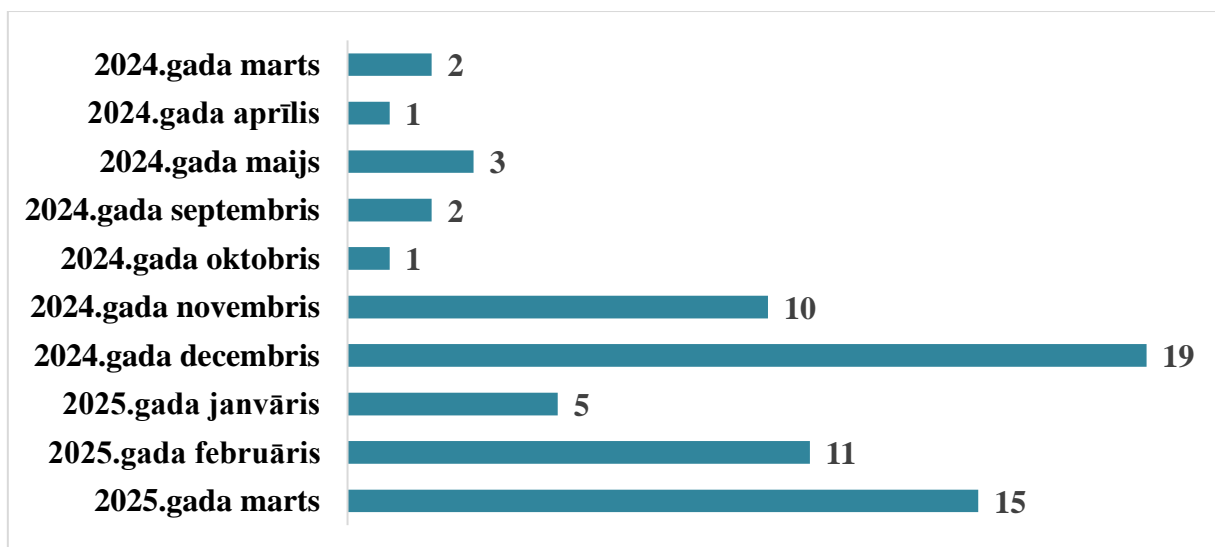
Pēc papildinformācijas saņemšanas likumiskajam pārstāvim tiek nosūtīta viņa statusam (fiziska vai juridiska persona) atbilstošā iesnieguma veidlapa un pielikums “Informācija par bērnu”.

6.att. BAS pakalpojuma piešķiršanas, atbalsta sniegšanas un noslēguma process

Pārskata periodā sniegtie bērna atbalsta speciālista pakalpojumi

Kopā pārskata periodā saņemti 69 iesniegumi (7. att.). Kā jau minēts iepriekš, reaģējot uz krīzes situāciju bērnu aprūpes iestādē, pirmie iesniegumi Centrā tika saņemti jau 2024.gada martā un BAS sāka darbu ar bērniem pirms izmēģinājumu projekta uzsākšanas. 2024.gada oktobrī, uzsākot izmēģinājumu projektu, darbu sāka vēl 9 BAS, līdz ar to pieauga iesniegumu skaits.

7.att. Pārskata periodā saņemto iesniegumu skaits

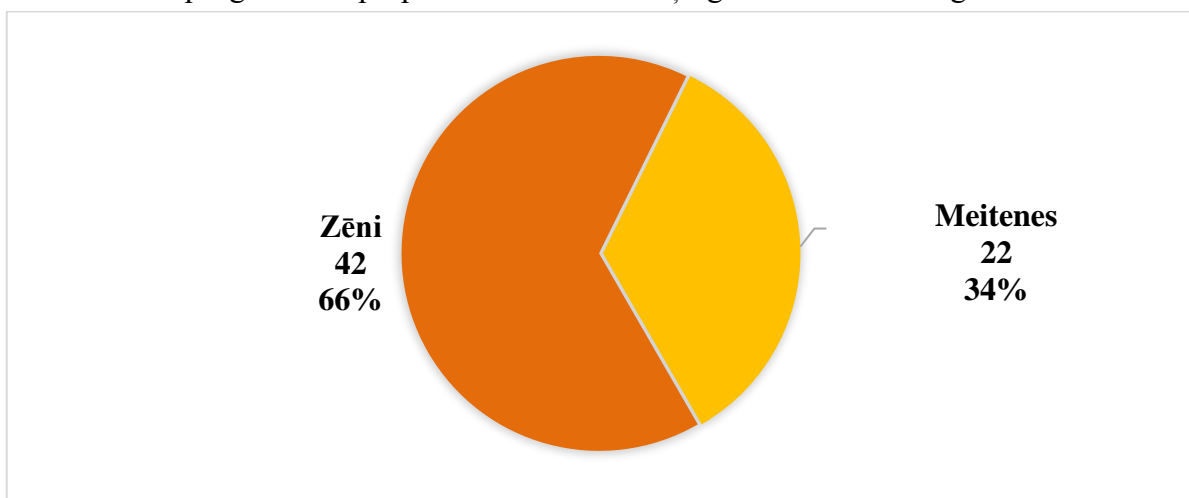
Pirms izmēģinājuma projekta uzsākšanas, laika posmā no 2024.gada marta - līdz septembra beigām tika saņemti 9 iesniegumi no likumiskajiem pārstāvjiem ar lūgumu nodrošināt BAS pakalpojumu; kopš izmēģinājuma projekta uzsākšanas - 2024.gada oktobra līdz 2025.gada martam tika saņemti 60 iesniegumi, kas pārskata periodā bija vidēji 10 iesniegumi mēnesī, visvairāk jeb 19 iesniegumi tika saņemti 2024.gada decembrī un – 5 iesniegumi tika saņemti 2025.gada janvārī (skat. 7.att). Saņemto iesniegumu skaitā ietverti arī 5 iesniegumi, kas 2025.gada pirmajos mēnešos (viens iesniegums janvārī, divi iesniegumi februārī un divi iesniegumi martā) saņemti no bērniem, kuri, saņemot BAS pakalpojumu sasniedza pilngadību, un izteica vēlēšanos turpināt saņemt pakalpojumu. Tas nozīmē, ka pārskata periodā (ieskaitot laiku pirms izmēģinājuma projekta uzsākšanas no 2024.gada marta - līdz septembra beigām) kopā saņemti **69** iesniegumi, kuros lūgts uzsākt vai turpināt pakalpojumu **64** bērniem.

Iesniegumu skaita izmaiņas ietekmēja arī APD organizētās tikšanās ar sadarbības partneriem. Ņemot vērā, ka BAS ir jauns, iepriekš nebijis pakalpojums, sākotnēji sadarbībai un BAS piesaistei atbalsta nodrošināšanai bērniem ar uzvedības vai atkarību problēmām vai to attīstības riskiem bija atvērtas un ieinteresētas tikai bērnu aprūpes iestādes. Sākot ar 2024.gada oktobri BAS organizēja un īstenoja plašu informatīvi izglītojošu darbu ar sadarbības partneriem, piemēram, ārpusģimenes aprūpes atbalsta centriem, bāriņtiesām un sociālajiem dienestiem, informējot par BAS pakalpojumu.

Laikā periodā no 01.09.2024. līdz 01.02.2025. organizētas tikšanās ar Liepājas valstspilsētas, Jelgavas valstspilsētas, Jelgavas novada, Gulbenes novada, Balvu novada un Preiļu novada pašvaldību Bērnu tiesību aizsardzības sadarbības grupu pārstāvjiem ar mērķi, iepazīstināt ar reģionu BAS, viņu funkcijām, uzdevumiem un sadarbības veidošanu ar pašvaldības speciālistiem reģionā.

Lai nodrošinātu BAS iekļaušanos bērnu tiesību aizsardzības sistēmā, tika organizētas vairākas tikšanās ar ārpusģimenes aprūpes atbalsta centru pārstāvjiem Rīgas, Kurzemes, Zemgales, Latgales, Vidzemes reģionos, lai pārrunātu BAS mērķus, darba specifiku un savstarpējās sadarbības un atbalsta sniegšanas iespējas, uzsākot BAS pakalpojuma nodrošināšanu.

Pēc tikšanās ar sadarbības partneriem, BAS pakalpojuma saņemšanai tika pieteikti bērni arī no citām ārpusģimenes aprūpes formām - aizbildņu ģimenēm un audžuģimenēm.

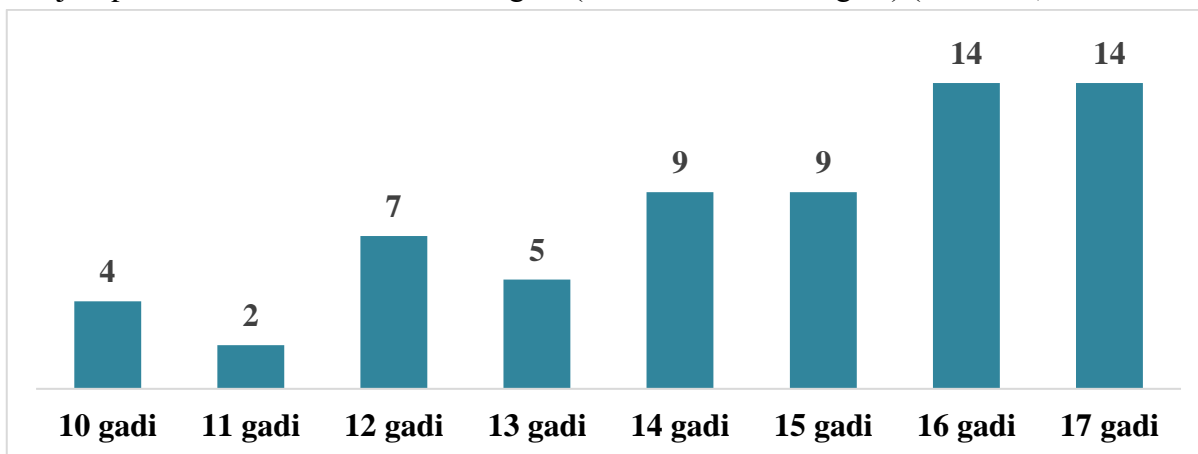

8.att.Pārskata periodā BAS pakalpojumam pieteikto bērnu skaits un īpatsvars dzimumu grupās

Iesniegumos minēto bērnu sadalījums dzimumu grupās atspoguļots 8.attēlā; divas trešdaļas pakalpojumam pieteikto bērnu ir zēni, trešdaļa - meitenes. Bērnu sadalījums dzimumu

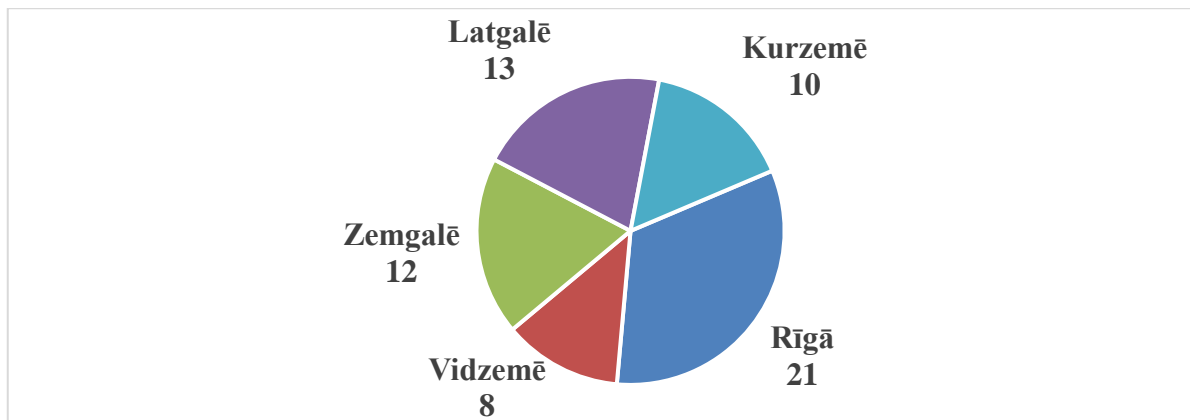
grupās atspoguļo pētījumos (Bongers et al., 2003⁹; Côté et al., 2006¹⁰; Moffitt et al., 2011¹¹) konstatēto tendenci - zēniem biežāk novēro **eksternalizējošās** uzvedības grūtības, piemēram, uzvedības problēmas, hiperaktivitāti un agresiju, traucējošu un agresīvu uzvedību (Bezborodovs, 2024, 22. lpp)¹², kas bērnu likumiskajiem pārstāvjiem un aprūpētājiem liek aktīvāk meklēt atbalstu un bērnu uzvedības problēmu risinājumus.

BAS pakalpojuma saņemšanai pārskata periodā tika pieteikti 10 līdz 17 gadus veci bērni, vidējais pieteikto bērnu vecums ir 14.6 gadi (standartnovirze 2.1 gadi) (skat 9.att).

9.att. Pārskata periodā BAS pakalpojumam pieteikto bērnu skaits vecuma grupās

Pārskata periodā iesniegumi BAS pakalpojuma saņemšanai tika saņemti no bērnu likumiskajiem pārstāvjiem visos plānošanas reģionos (skat 10.att.).

10.att. Pārskata periodā BAS pakalpojumam pieteikto bērnu dzīvesvietas plānošanas reģionos, skaits

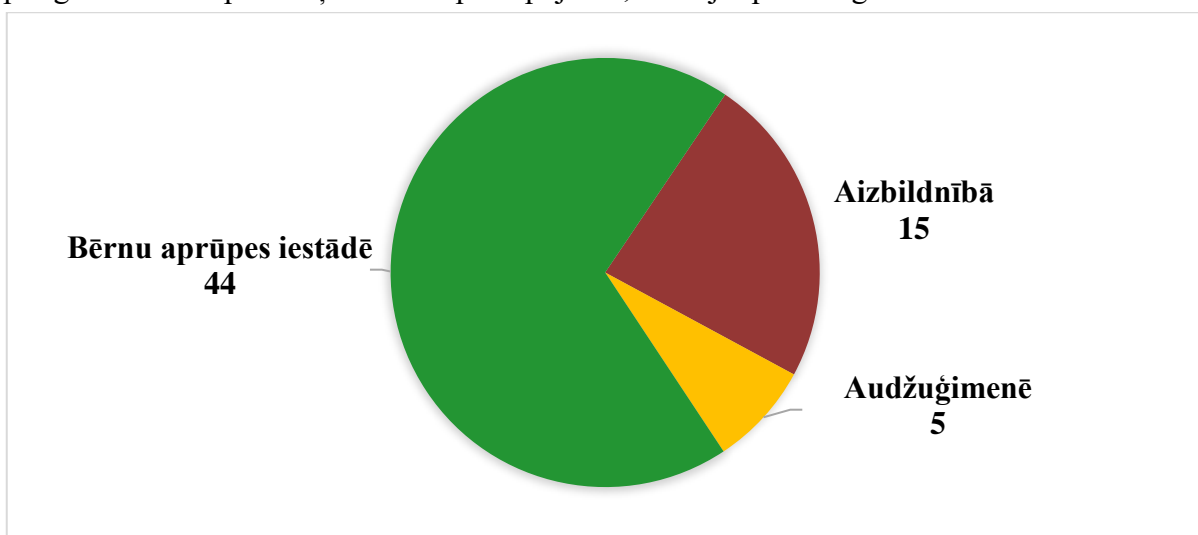
⁹ Bongers, I. L., Koot, H. M., Van der Ende, J., & Verhulst, F. C. (2003). The normative development of child and adolescent problem behavior. *Journal of Abnormal Psychology, 112*(2), 179–192. <https://doi.org/10.1037/0021-843X.112.2.179>

¹⁰ Côté, S., Vaillancourt, T., LeBlanc, J. C., Nagin, D. S., & Tremblay, R. E. (2006). The development of physical aggression from toddlerhood to pre-adolescence: A nation wide longitudinal study of Canadian children. *Journal of Abnormal Child Psychology, 34*(1), 71–85. <https://doi.org/10.1007/s10802-005-9001-z>

¹¹ Moffitt, T. E., Arseneault, L., Belsky, D., Dickson, N., Hancox, R. J., Harrington, H., Houts, R., Poulton, R., Roberts, B. W., Ross, S., Sears, M. R., Murray Thomson, W., & Caspi, A. (2011). A gradient of childhood self-control predicts health, wealth, and public safety. *108*(7). <https://doi.org/10.1073/pnas.1010076108>

¹² Bezborodovs, Ņ. (2024). Emocionālo un uzvedības problēmu prevalence un ar to asociētie faktori Latvijas pusaudžu populācijā. *Promocijas darbs*. Rīga: RSU. Pieejams <https://dspace.rsu.lv/items/7e51336e-b796-4d1b-b833-ddf0eb95ef11>

Salīdzinot bērnu ārpusģimenes aprūpes formas, var konstatēt, ka divas trešdaļas iesniegumos minēto bērnu BAS pakalpojuma uzsākšanas laikā dzīvoja bērnu aprūpes iestādēs, ceturtdaļa atradās aizbildnībā, neliels skaits bērnu bija ievietoti audžuģimienēs (skat. 11.att). Pakalpojuma saņemšanas laikā 5 bērni, kuri dzīvoja bērnu aprūpes iestādēs, sasniedza pilngadību un turpina saņemt BAS pakalpojumu, dzīvojot patstāvīgi.

11.att.Pārskata periodā BAS pakalpojumam pieteikto bērnu sadalījums atkarībā no aprūpes formas, skaits

Pārskata periodā BAS pakalpojums tika piešķirts **56 bērniem** (no 64 iesniegumos minētajiem, t.sk., **40** bērniem no aprūpes iestādēm, **13** bērniem, kuri atradās aizbildnībā un **3** bērniem no audžuģimienēm), no kuriem **trīs** bērniem, kuri dzīvoja bērnu aprūpes iestādēs, pakalpojums izbeigts sakarā ar pakalpojuma mērķu vai pilngadības sasniegšanu, savukārt **5** bērniem, pamatojoties uz viņu iesniegumiem, pakalpojums tiek turpināts pēc pilngadības sasniegšanas. Pārskata perioda beigās pakalpojums tiek sniegts **52 bērniem**.

Pārskata periodā **34** bērniem izstrādāts BĒRNA DZĪVES GAITAS APRAKSTS, **36** bērniem izstrādāts un tiek īstenots BĒRNA ATBALSTA PLĀNS, **15** bērniem veikts BĒRNA SITUĀCIJAS STARPIZVĒRTĒJUMS.

Bērna atbalsta speciāista pakalpojuma saņēmēji

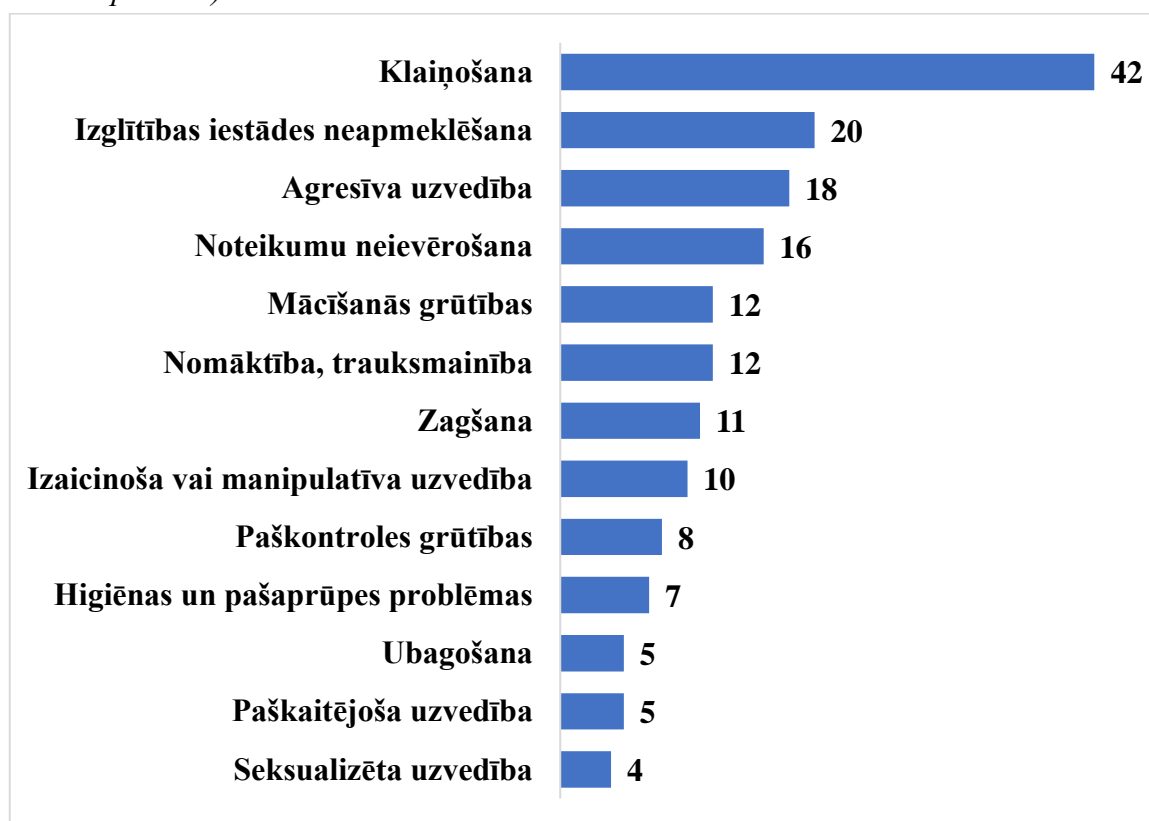
Bērnu uzvedības un atkarību problēmas

BAS pakalpojuma mērķgrupa ir 7 (5) līdz 18 gadus veci bērni ar uzvedības vai atkarību problēmām, vai to attīstības risku, kā arī pilngadīgas personas, kuras sākušas saņemt BAS pakalpojumu līdz 18 gadu vecuma sasniegšanai. Lielākajai daļai pakalpojuma saņemšanai pieteikto bērnu ir vairākas uzvedības vai atkarību problēmas, uzvedības problēmu vidū dominē klaiņošana (skat 12.att).

Bērnu uzvedības problēmu raksturojums (slīprakstā atveidoti BAS sniegtie bērnu uzvedības problēmu piemēri):

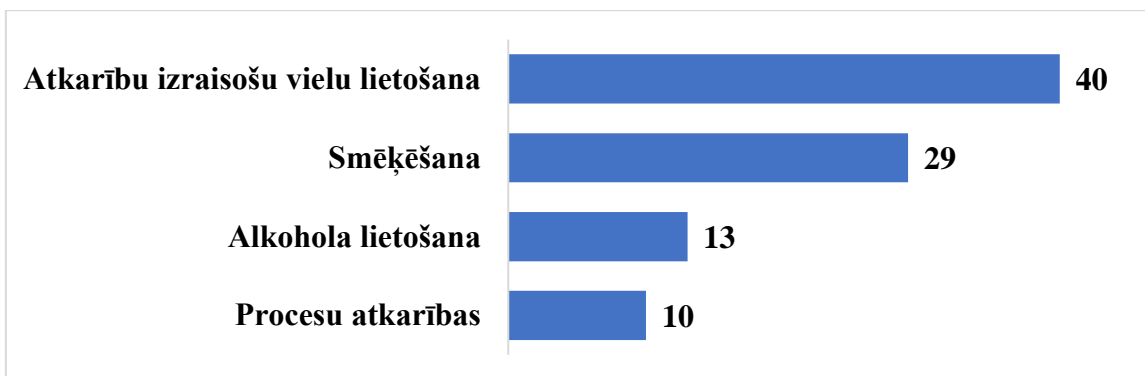
- klaiņošana - *tendence uz klaiņošanu, klaiņo, klaiņošana nedēļas nogalēs, ilgstoša klaiņošana, bijušas klaiņošanas epizodes;*
- izglītības iestādes neapmeklēšana - *neapmeklē regulāri skolu, skolas neapmeklēšana, bieža skolas neapmeklēšana, neregulāri apmeklē mācību iestādi, bieži ir nepamatoti, izdomāti stundu kavējumu attaisnojumi;*

- agresīva uzvedība - ir bijis agresīvs, savainojis cilvēku ar asu priekšmetu, agresijas epizodes, periodiski manīta agresivitāte, var būt verbāli agresīvs pret citiem, mēdz būt nežēlīgi agresīva par sīkumiem, emocionāli un fiziski vardarbīga uzvedība;
- noteikumu neievērošana - noteikumu un robežu neievērošana, nepilda individuālās sociālās korekcijas plānus, iekšējo noteikumu neievērošana, neierodas pie speciālistiem, veic nelikumīgas darbības, lai iegūtu naudu vai atkarību izraisošu vielu;
- mācīšanās grūtības - nepietiekama mācību motivācija, mācību grūtības, grūtības mācību vielas apgūvē;
- nomāktība, trauksmainība - noslēgts, apātisks, novērotas depresijas pazīmes, nekas neinteresē, neko nepatīk darīt, baidās no svešām vietās, svešiem pieaugušajiem;
- paškontroles grūtības - bieži “psiho”, ir dusmu lēkmes, ir lielas grūtības kontrolēt emocijas, ātri sadusmojas, impulsīvas rīcības;
- paškaitējoša uzvedība - paškaitējums (nagu plēšana), paškaitējums (falangu locītavu košana). ir augsti riski uz paškaitējošu uzvedību, pašnāvības mēģinājums, sevi savainojoša uzvedība;
- seksualizēta uzvedība - seksualizēta uzvedība, prostitūcija, kaitējošā seksuālā uzvedība (stājas seksuālās attiecībās ar pieaugušiem vīriešiem, ir pakļauta ietekmei un kontrolei no pieauguša vīrieša puses, kas iepriekš ir bijis vairākas reizes sodīts, tostarp par slepkavību).

12.att. Pārskata periodā BAS pakalpojumam pieteikto bērnu atkarību problēmas, skaits

Bērnu atkarību problēmu raksturojumos dominē atkarību izraisošu vielu lietošana, kas raksturīga gandrīz 2/3 bērnu, gandrīz puse smēķē, mazāk nekā piektdaļai raksturīga alkohola lietošana, sestdaļai - procesu atkarības (skat 13.att).

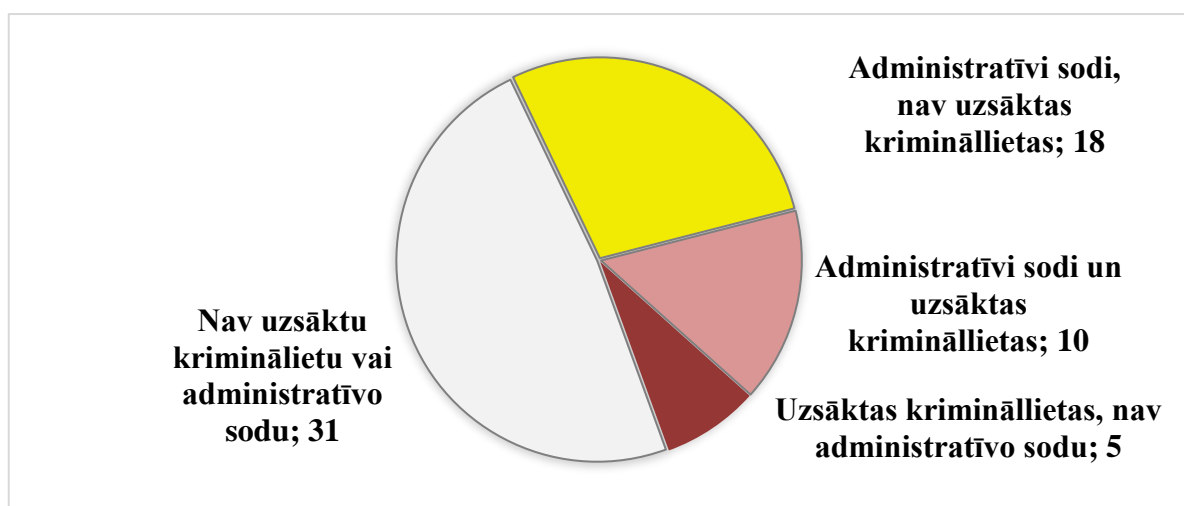
13.att. Pārskata periodā BAS pakalpojumam pieteikto bērnu atkarību problēmas, skaits

Bērnu atkarības problēmu raksturojums (slīprakstā atveidoti BAS sniegtie bērnu atkarības problēmu piemēri):

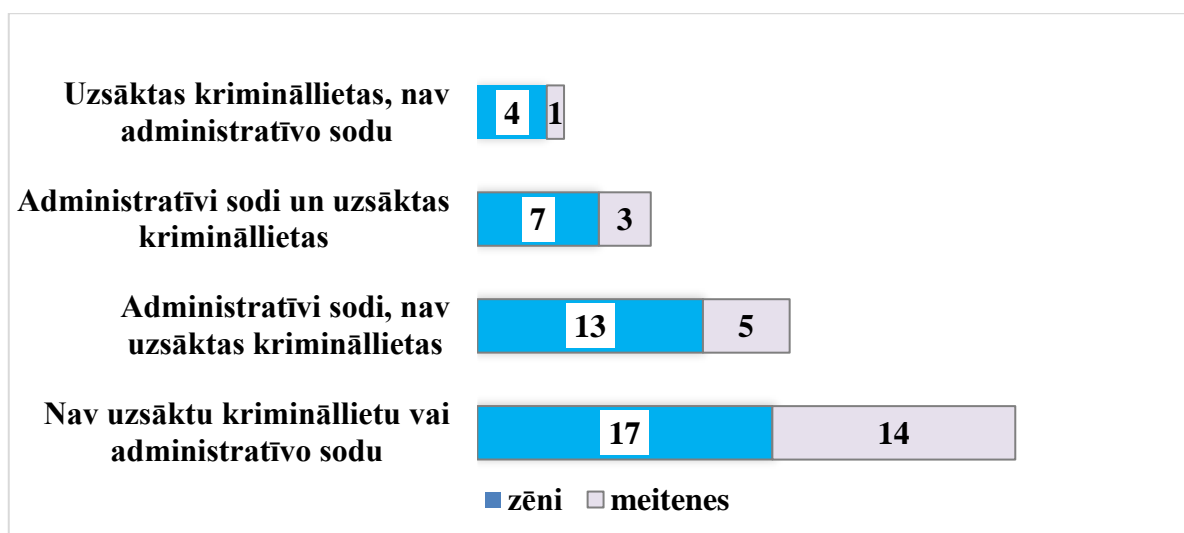
- atkarību izraisošu vielu lietošana - *psihotropo vielu lietošana, dažādu vielu lietošana, spēcīgu narkotisko vielu lietošana (atkarība), atkarības problēmas (toksikomānija), atkarību izraisošu vielu lietošana;*
- smēķēšana - *ir smēķēšanas epizodes, regulāri un daudz smēķē visa veida tabakas izstrādājumus, elektronisko cigarešu lietošana;*
- alkohola lietošana - *alkoholisko vielu lietošana, alkohola lietošana, alkohola lietošanas epizodes;*
- procesu atkarības - *vērojama atkarība no viedierīcēm, telefona atkarība, atkarība uz digitālo ierīču lietošanu (sociālie tīkli), atkarība no video spēlēm, viedierīcēm.*

Bērnu administratīvie un kriminālpārkāpumi

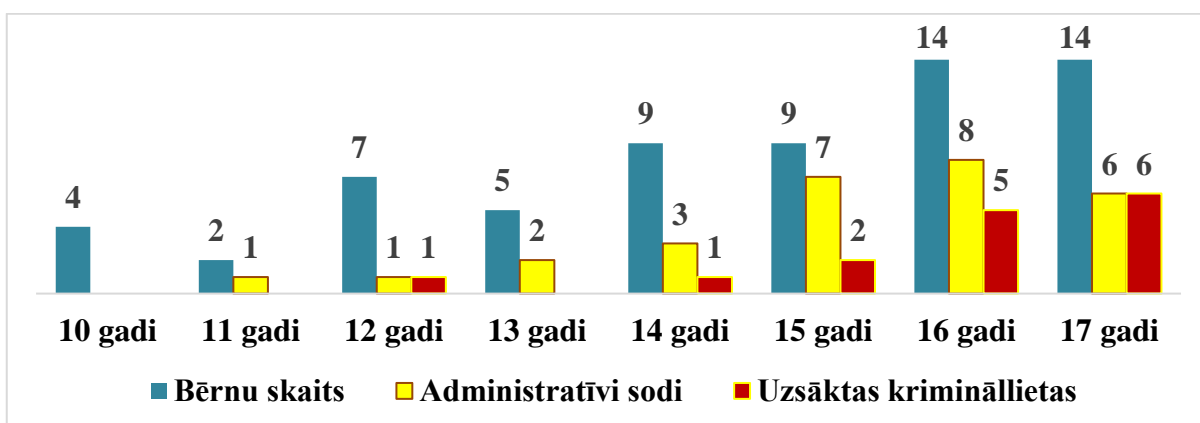
Nedaudz vairāk nekā pusei bērnu, kuri pieteikti BAS pakalpojuma saņemšanai, tikuši piemēroti administratīvi sodi vai uzsāktas krimināllietas (skat 14., 15, un 16.att).

14.att. Bērnu, kuri ir administratīvi sodīti vai kuriem uzsāktas krimināllietas, skaits BAS pakalpojumam pieteikto bērnu grupā

15.att. Bērnu, kuri ir administratīvi sodīti vai kuriem uzsāktas krimināllietas, sadalījums dzimumu apakšgrupās BAS pakalpojumam pieteikto bērnu grupā

16.att. Bērnu, kuri ir administratīvi sodīti vai kuriem uzsāktas krimināllietas, sadalījums dzimumu apakšgrupās BAS pakalpojumam pieteikto bērnu grupā

Bērnu intereses un stiprās puses

Sākot darbu ar bērniem, BAS bija svarīgi ne tikai konstatēt bērnu uzvedības vai/un atkarību problēmas vai to attīstības riskus, bet arī noskaidrot bērnu intereses un stiprās puses, kas ir svarīgs resurss uzvedības un/vai atkarību problēmu pārvarēšanā un prevencē. Lielākajai daļai bērnu konstatētas vairākas intereses, dotības un talanti, kas var veidot problēmu pārvarēšanas iekšējo pamatu (skat 17. un 18. att.).

17.att. Pārskata periodā BAS pakalpojumam pieteikto bērnu intereses, *skaitis*

Bērnu stipro pušu raksturojumā dominē saskarsmes prasmes. Iepazīstot individuālās bērnu situācijas BAS konstatējuši, ka 54 bērniem (84 %) ir draugi, ar kuriem bērni uztur attiecības, attiecības ar vecākiem uztur 37 (58 %) bērni.

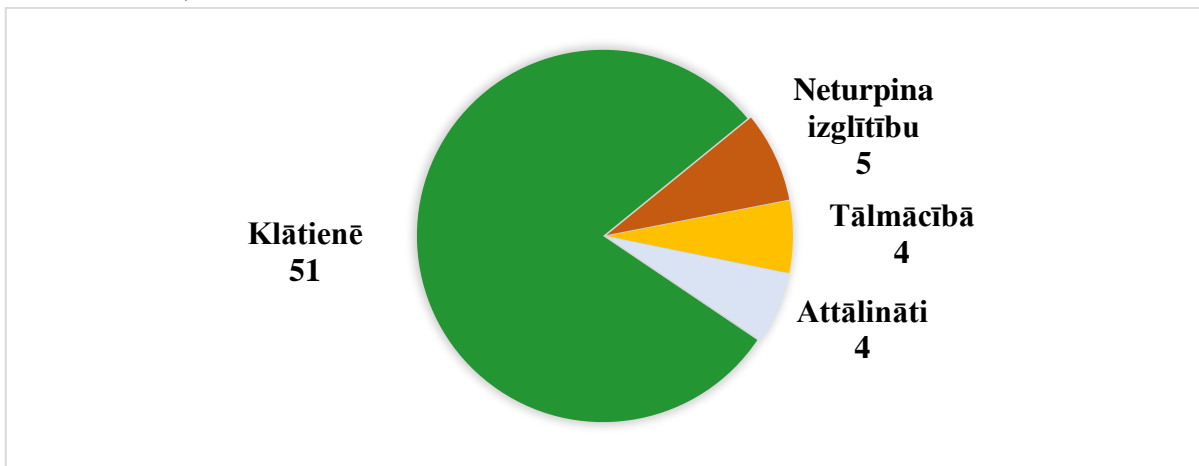

18.att. Pārskata periodā BAS pakalpojumam pieteikto bērnu stiprās puses (dotības, spējas, talanti), *skaitis*

Bērnu izglītība

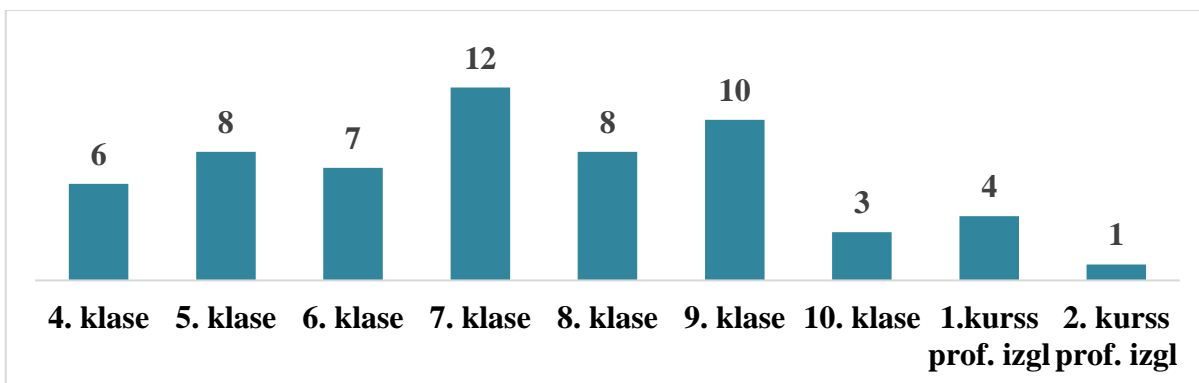
Lai gan gandrīz trešdaļai BAS pakalpojuma saņemšanai pieteikto bērnu kā viena no uzvedības problēmām minēta izglītības iestādes neapmeklēšana (skat 12.att.), formāli izglītību neturpina tikai 5 bērni (skat. 19.att) 16-18 gadu vecumā (4 zēni un viena meitene), no kuriem 2

zēni pārtraukuši mācības pēc pamatizglītības iegūšanas, 2 zēni pārtraukuši apmeklēt skolu 8. klasē, savukārt meitene, sakarā ar bērna piedzimšanu, pārtraukusi izglītības iegūvi profesionālās izglītības iestādē, 1.kursa laikā. Lielākā daļa bērnu izglītību iegūst klātienē, 8 bērni apgūst speciālās izglītības programmas. Lai gan 19.attēlā atspoguļota optimistiska aina, divas trešdaļas bērnu klaiņo (skat 12.att) un neregulāri apmeklē izglītības iestādes; bērnu likumiskie pārstāvji un skolotāji norāda, ka arī gadījumos, kad bērni ierodas izglītības iestādē, ne vienmēr viņi aktīvi iesaistās mācību procesā.

19. att. Pārskata periodā BAS pakalpojumam pieteikto bērnu izglītības ieguves formas, skaits

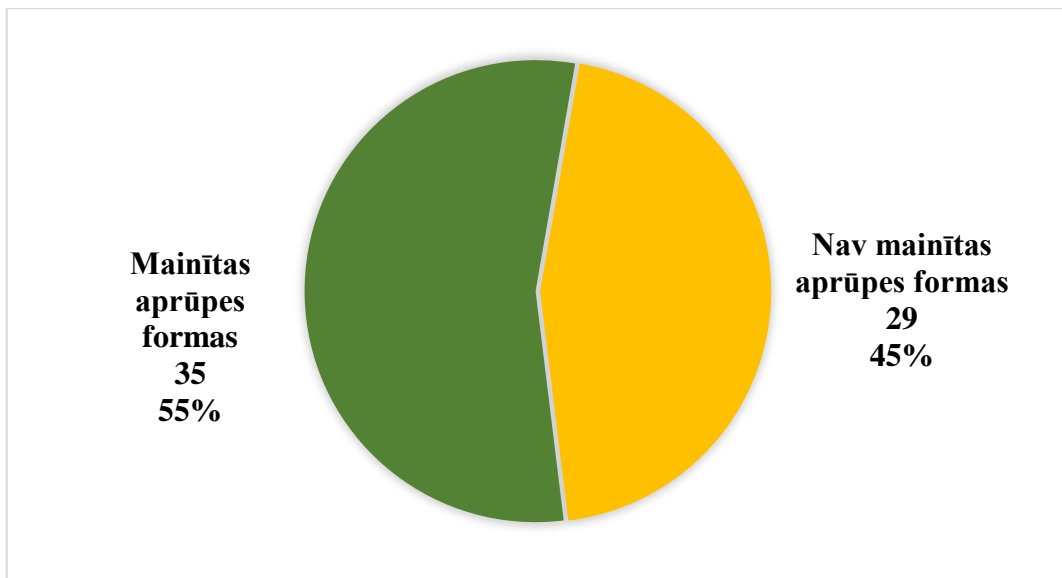
BAS pakalpojuma saņemšanai pieteikto bērnu sadalījums klašu (kursu) grupās atspoguļots 20.attēlā.

20. att. Pārskata periodā BAS pakalpojumam pieteikto bērnu izglītība (klase vai kurss, kurā iesnieguma saņemšanas laikā mācās bērns), skaits

Bērnu aprūpes formu maiņas pieredze

Nedaudz vairāk nekā pusei bērnu (sadalījums dzimumu apakšgrupās ir līdzīgs - no 22 meitenēm aprūpes formu maiņu piedzīvojušas 13, no 42 zēniem - 22) laikā pirms BAS pakalpojuma piešķiršanas konstatēta vismaz vienreizēja aprūpes formu maiņa (skat. 21.att).

21.att. Pārskata periodā BAS pakalpojumam pieteikto bērnu sadalījums atkarībā no aprūpes formu izmaiņām, skaits un īpatsvars

Tiem, kuriem mainītas aprūpes formas, tās mainītas 1-9 reizes, vidēji 2,97, t.i. 3 reizes (skat. 22.att).

22.att. Bērnu, kuriem vismaz reizi mainītas aprūpes formas, skaits dzimumu apakšgrupās

Lai gan var likties, ka vecākiem bērniem pastāv lielāka iespēja piedzīvot biežākas aprūpes formu izmaiņas, dati liecina, ka BAS pakalpojuma pieteikto bērnu grupā jaunākiem bērniem ir biežākas aprūpes formu maiņas nekā vecākiem bērniem (skat 3.tabulu). Aprēķinot Spīrmena rangu korelācijas koeficientu konstatēta negatīva statistiski nenozīmīga sakarība ($r_{Sp} = -0,177$, p -vērtība = 0,31), kas apliecina iepriekšminēto tendenci.

Bērniem, kuriem retāk mainītas aprūpes formas, parasti dominē ievietošana audžuģimenē vai aizbildnība, tiem, kuriem aprūpes formas mainītas biežāk, bieži vien konstatēta vairākkārtīga aizgādības tiesību pārtraukšana un atjaunošana bioloģiskajiem vecākiem un vairākkārtīga ievietošana bērnu aprūpes iestādēs. Kādam no bērniem tās kopā ir 4x pārvietošana no bioloģiskās ģimenes uz bērnu aprūpes iestādi, ieskaitot atgriešanos ģimenē. Cits bērns (12 gadi, 8 reizes mainītas aprūpes formas), kura mātei vairākas reizes tika pārtrauktas un atjaunotas aizgādības tiesības, vairākas reizes ticis ievietots bērnu aprūpes iestādē, kā arī dzīvojis vairākās audžuģimenēs.

Bērnu, kuriem mainītas aprūpes formas, sadalījums vecuma grupās, skaits

Bērna vecums	Aprūpes formas maiņu skaits							Kopā
	1 reizi	2 reizes	3 reizes	4 reizes	5 reizes	8 reizes	9 reizes	
10 gadi	--	--	1	--	--	--	--	1
11 gadi	--	1	1	1	--	--	--	3
12 gadi	--	1	--	--	1	1	--	3
13 gadi	1	--	1	--	--	--	--	2
14 gadi	--	2	1	--	--	--	--	3
15 gadi	1	1	1	1	1	--	1	6
16 gadi	3	4	--	1	1	--	--	9
17 gadi	1	2	1	1	1	--	--	6
18 gadi	--	1	1	--	--	--	--	2
Kopā	6	12	7	4	4	1	1	35

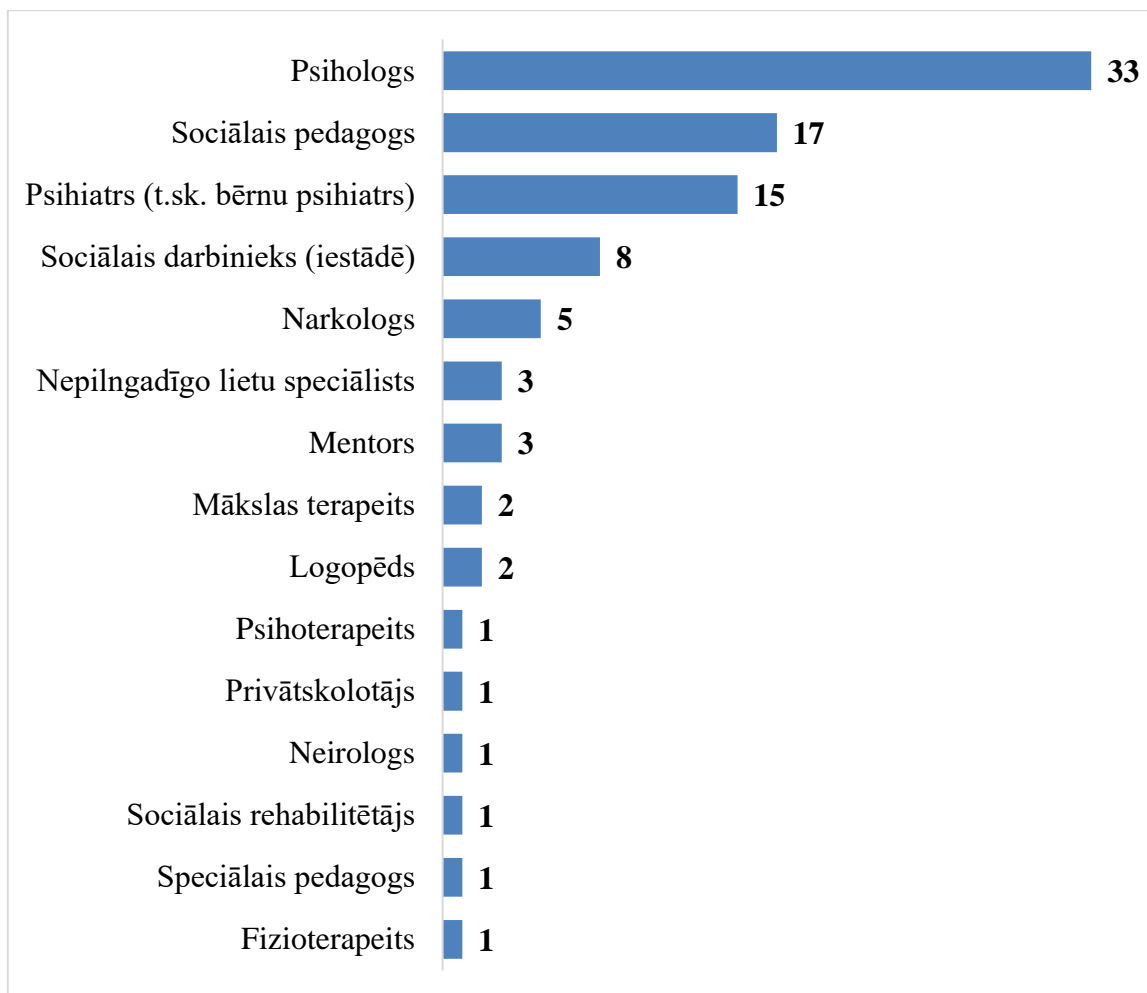
Sadarbība ar bērnu problēmu risināšanā iesaistītajiem speciālistiem un institūcijām

Lielākajai daļai bērnu uzvedības un atkarību problēmas novērotas jau ilgāku laiku, un to risināšanā iesaistīti vairāki speciālisti un institūcijas, kuru vidū visbiežāk minēti ģimenes ārsti (skat 23.att).

Ģimenes ārsts	50
Bāriņtiesa	48
Citi speciālisti	48
Sociālais dienests	44
Policija	34
Ārpusģimenes aprūpes atbalsta centri	16
Probācijas dienests	12
Jaunatnes lietu speciālists	3

23.att. Pārskata periodā BAS pakalpojumam pieteikto bērnu problēmu risināšanā iesaistītie speciālisti un institūcijas, skaits

Trīs ceturtdaļas (48 no 64) bērnu saņēmuši citu speciālistu atbalstu, šajā grupā dominē psihologi - nedaudz vairāk nekā puse bērnu saņēmuši psihologa konsultācijas (skat 22.att).

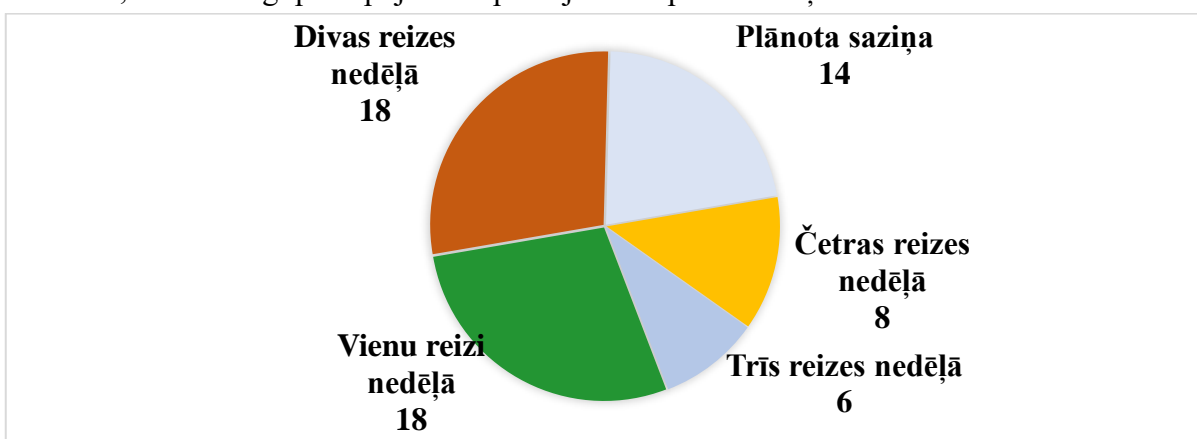

24.att. Pārskata periodā BAS pakalpojumam pieteikto bērnu problēmu risināšanā iesaistītie speciālisti, skaits

BAS pakalpojuma mērķis ir ne tikai nodrošināt bērniem ar uzvedības vai atkarību problēmas vai to attīstības risku, t.sk. ārpusģimenes aprūpē esošiem bērniem, atbalstu, bet arī veicināt sadarbību starp institūcijām un speciālistiem mērķtiecīga atbalsta sniegšanai un bērnu vajadzībām atbilstošu resursu piesaistes nodrošināšanai, tādēļ BAS pakalpojuma ietvaros BAS iniciējuši un piedalījušies starpinstitucionālās sadarbības grupās, kurās apspriesta un izvērtēta 24 bērnu problēmsituācija. Lielākajā daļā gadījumu starpinstitucionāla tikšanās notikusi vienu vai divas reizes, atsevišķos gadījumos BAS pārskata periodā piedalījusies 5 (16 gadus vecs zēns ar izteikti deviantu uzvedību, kurš lieto narkotikās vielas un klaiņo) un 6 (16 gadus veca meitene, kura lieto narkotikās vielas un klaiņo) sanāksmēs.

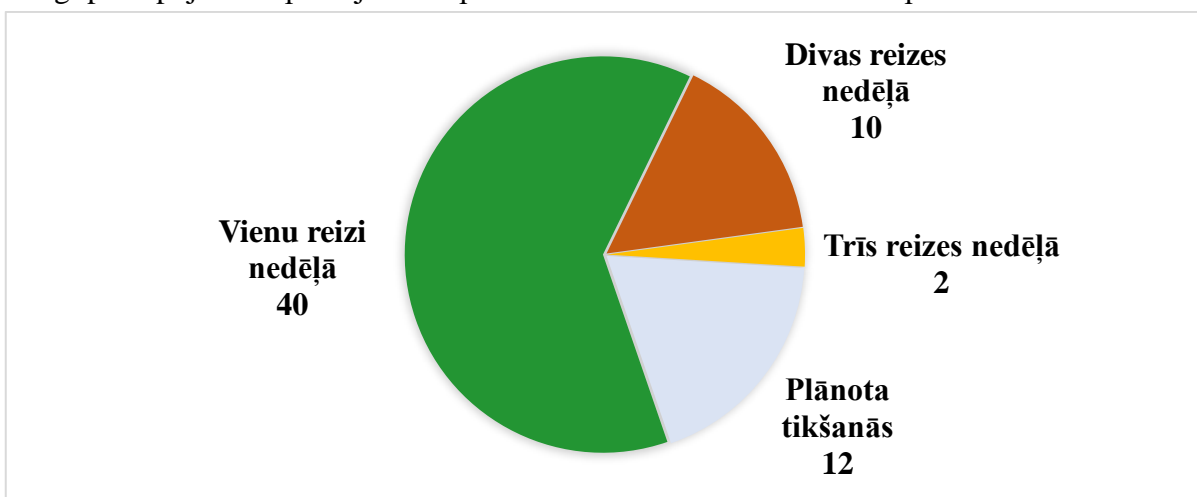
Bērna atbalsta speciālista tikšanās un saziņa ar bērniem un bērnu likumiskajiem pārstāvjiem

Sniedzot pakalpojumu BAS tiekas un sazinās ar bērnu vairākas reizes nedēļā. Klātienes tikšanos ietekmē gan kopējā BAS slodze, gan arī attālums līdz bērna dzīvesvietai. Attālums no BAS darbavietas līdz bērna dzīvesvietai ir no 0 līdz 150 kilometriem, vidējais attālums - 16,75 km, *standartnovirze* 25,64 km. Biežākās tikšanās vietas ir jauniešu centri, ārpusģimenes aprūpes iestādes, tirdzniecības centru atpūtas zonas, sporta klubi, sabiedriskās ēdināšanas vietas, parki u.c. pastaigu vietas, kā arī dažādi pasākumi, kuros BAS piedalās kopā ar bērnu. Liela daļa BAS atzinīgi novērtē sarunas ar bērnu automašīnā, dodoties uz kādu no pasākumiem vai kopīgi apmeklējot speciālistu konsultācijas. Kā tikšanās vietas minētas arī BAS biroja telpas un sabiedriskās iestādes (bibliotēka, skola, kultūras nami u.c.). Kā norāda BAS, *tikšanās vieta atšķiras no bērna tā brīža atrašanās vietas*, kādam no bērniem tas šobrīd ir *Iļģuciema cietums*, citam – *ārstniecības iestāde*. Neatkarīgi no klātienes tikšanās biežuma, BAS vienu vai vairākas reizes sazinās ar bērnu attālināti (skat 25.att), apzīmējums “plānota saziņa” izmantots gadījumā, kad BAS, sākot sniegt pakalpojumu ieplānojis tikai pirmo saziņu ar bērnu.

25.att. BAS saziņas biežums ar bērnu, *skaitis*

Tikšanās un saziņas intensitāte ar bērna likumiskajiem pārstāvjiem (biežums nedēļā) atspoguļota 26. attēlā, apzīmējums “plānota tikšanās” izmantota gadījumā, kad BAS, sākot sniegt pakalpojumu ieplānojis tikai pirmo tikšanos ar bērna likumisko pārstāvi.

26.att. BAS tikšanās biežums ar bērnu likumiskajiem pārstāvjiem, *skaitis*

Bērna atbalsta speciālista pakalpojuma ieguvumi

Apkopojot pārskata periodā gūto pieredzi, var konstatēt vairākus būtiskus ieguvumus, ko sniedz BAS pakalpojums. Pakalpojuma saņemšanas laikā **bērns**:

- saņem individuālu, nedalītu uzmanību;
- saņem atbalstu un palīdzību problēmjautājumu un situāciju risināšanā (sadarbība ar policiju un ārstniecības iestādēm);
- labāk apzinās savas rīcības sekas un likumsakarības;
- plāno savu dzīvi un uzsāk veikt atbilstošas darbības (izglītība, prasmes);
- interesanti un jēgpilni pavada brīvo laiku;
- noskaidro savas intereses, resursus.

BAS, likumisko pārstāvju un aprūpētāju novērojumi liecina, ka **bērni, kuri saņem BAS pakalpojumu**:

- kļūst atvērtāki, mierīgāki, sāk uzticēties;
- ieklausās un sāk ņemt vērā teikto;
- labprāt kopā pavada brīvo laiku un dalās ar savām vēlmēm un interesēm;
- uzsāk apmeklēt speciālistu konsultācijas un veic medicīniskus izmeklējumus;
- atsāk apmeklēt izglītības iestādi vai individuāli apgūst mācību vielu.

Likumiskie pārstāvji, aprūpētāji un speciālisti konstatējuši, ka šiem bērniem samazinās atkarību izraisošo vielu lietošana un veikto likumpārkāpumu skaits.

Ja bērns saņem BAS pakalpojumu, **bērna likumiskais pārstāvis vai audžuģimene saņem**:

- atbalstu un palīdzību bērna problēmjautājumu un situāciju risināšanā, piemēram, sadarbībai ar izglītības iestādi, policiju, ārstniecības u.c. iestādēm;
- informatīvi izglītojošu informāciju, bērna problēmjautājumu risināšanai un savu resursu stiprināšanai;
- psihoemocionālu atbalstu un iedrošinājumu bērna atbalsta sniegšanai dažādās vidēs, piemēram, dzīvesvietā, izglītības iestādē.

BAS sadarbības partneri – **speciālisti**, kuri iesaistās bērna problēmsituācijas risināšanā saņem:

- atbalsta speciālistu, kurš veic individuālu darbu ar bērnu;
- sadarbības partneri;
- iespēju veikt savstarpēji pārrunātas darbības, kas:
  - novērš iespējamās pretrunas;
  - novērš darbību dublēšanos;
- speciālistu, kurš veicina mērķtiecīgu starpinstitucionālo sadarbību;
- koleģiālu atbalstu, lai speciālists, risinot bērna gadījumu, nejūtas viens.

Secinājumi

1. Izmēģinājumu projekta pirmā posma īstenošanas laikā, t.i., pirmajos 6 mēnešos, valsts, pašvaldību un nevalstisko organizāciju speciālisti, piemēram, sociālo dienestu un bāriņtiesu darbinieki, ārpusģimenes aprūpes atbalsta centru speciālisti, Valsts Probācijas dienesta darbinieki u.c. ir informēti par BAS pakalpojumu, t.sk., par pakalpojuma piešķiršanas kārtību.
2. BAS kopumā izveidojusies pozitīva sadarbība ar sadarbības partneriem - bērnu likumiskajiem pārstāvjiem un iesaistīto institūciju speciālistiem, kas būtiski veicina vienotu atbalstu bērnam viņa grūtību pārvarēšanā.
3. BAS pakalpojumu saņem bērni no visām ārpusģimenes aprūpes formām
4. Lielākajā daļā gadījumu pēc BAS pakalpojuma uzsākšanas vērojama pozitīva bērna uzvedības izmaiņu dinamika, vērojama atkarības izraisīto vielu lietošanas samazināšanās tendence.
5. Daļa bērnu, kuri saņem BAS pakalpojumu, atgriežas izglītības sistēmā klātienē vai tālmācībā un uzlabo mācību sasniegumus.
6. Daļa bērnu iesaistās jēgpilnākās brīvā laika pavadīšanas aktivitātēs, piemēram, sporta nodarbībās, vairāk lasa, zīmē, nodarbojas ar rokdarbiem u.c.

Kopumā secināms, ka uzsāktais BAS pakalpojums ir lietderīgs un attīstāms. Viens no BAS pakalpojuma pilnveides nosacījumiem ir regulārs dialogs starp pakalpojuma īstenošanā iesaistītajiem sadarbības partneriem un centra darbiniekiem. Minētā dialoga nodrošināšana veicina bērnu, viņu likumisko pārstāvju, aprūpētāju un speciālistu aktuālo vajadzību noskaidrošanu, līdz ar to arī iespēju risināt jautājumus par nepieciešamo resursu piesaisti.